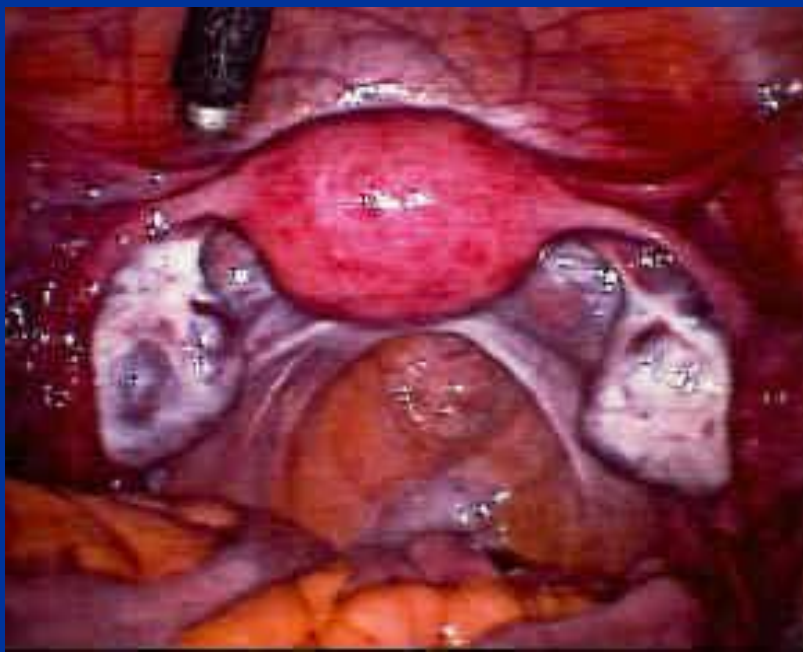

С.Д. Асфендияров атындағы ҚазҰМУ
№ 1 акушерия және гинекология кафедрасы

Босанғаннан кейінгі іріңді – септикалық аурулар

Лектор: доцент Садуакасова
Ш.М.

Дәрістің жоспары

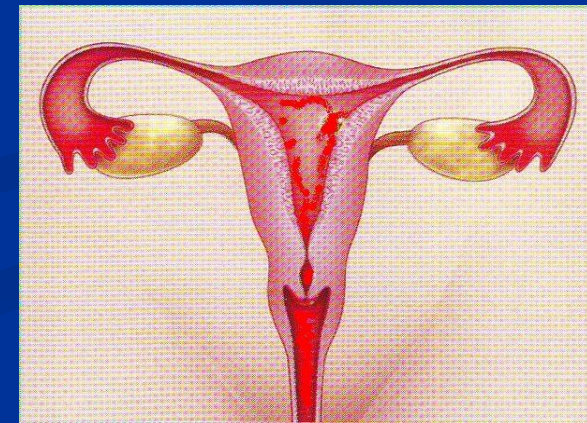
- Босанғаннан кейінгі септикалық аурулардың (БКІСА) өзектілігі
- БКІСА – ң этиологиясы мен патогенезі
- БКІСА – ң қауіп – қатерін жоғарылататын факторлар
- БКІСА – ң қазіргі кезеңдегі ағым ерекшеліктері
- БКІСА – ң С.В.Сазонов - Бартельс бойынша жіктелуі
- БКІСА – ң клиникалық формалары

Өзектілігі

- Босанғаннан кейінгі іріңді септикалық аурулар
4-6% жағдайда кездеседі
- Босанғаннан кейінгі іріңді септикалық аурулардың жиілігі кесар тілігі операциясынан кейін жоғарылайды
- БКІСА жүктіліктің індеттелуі мен нәрестенің құрсақішілік індеттелуіне байланысты

БКІСА

- БКІСА-ға әйел ағзасының анатомиялық және физиологиялық ерекшеліктері, жүктілік пен босануға байланысты организмдегі иммунитеттің төмендеуіне алып келеді.
- БКІСА (бала жолдасының бөлінуінен бастап 6 – аптаның соңына дейінгі аралықта дамиды)

БКІСА – ң патогенетикалық қатынасы

- Микро - және макроорганизмдердің өзара әсерлесуінің нәтижесінде пайда болатын, әрі дамитын динамикалық процесс
- БКІСА дамуында негізгі қызметті макроорганизмнің реактивтілігі атқарады.

БКІСА – ң қауіп – қатерін жоғарылататын факторлар:

- **Асқынған акушерлік - гинекологиялық анамнез (жиі жасалған түсіктер, қабыну аурулары);**
- **Инфекцияның созылмалы ошақтары (созылмалы пиелонефрит, созылмалы тонзиллит және т.б.);**
- **Жүктілік ағымының асқынуы;**
- **Босану ағымының асқынуы;**
- **интеркуррентті аурулары (тұмау, баспа).**

Босанғаннан кейінгі кезеңде ірінді – септикалық процестің дамуына қолайлы жағдайлар:

- Босану кезінде сызаттардың, тілімдердің, пайда болуы мүмкін, босану каналдарының жұмсақ тіндерінің жыртылулары, яғни микробтардың енуіне себепкер болады;
- босану кезінде болатын асқынулар: сусыз кезеңнің ұзаққа созылуы, босану әрекетінің ұзаққа созылуы, оперативті босандырулармен асқынған босанулар, босану кезіндегі қан ағулар, жатыр қуысына қолмен зерттеу;
- босанғаннан кейінгі кезеңде иммунологиялық реактивтілігінің төмендеуі;
- асептика және антисептика ережелерін сақтамау.

Босанғаннан кейінгі ірінді – септикалық аурулардың негізгі қоздырғыштары

- Анаэробтар
- Энтерококктар
- Стрептококктар
- Стафилококктар
- Микст - инфекция немесе аралас инфекция

Ену жолдары:

■ Экзогенді инфекция:

- ✉ аэрогенді жол
- ✉ Жүктілік, босану және дәрігерлік зерттеу кезінде асептика, антисептика ережелерінің сақталмауы

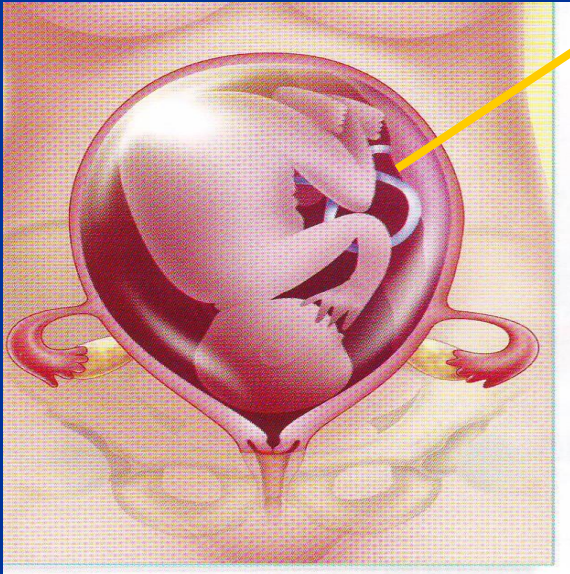
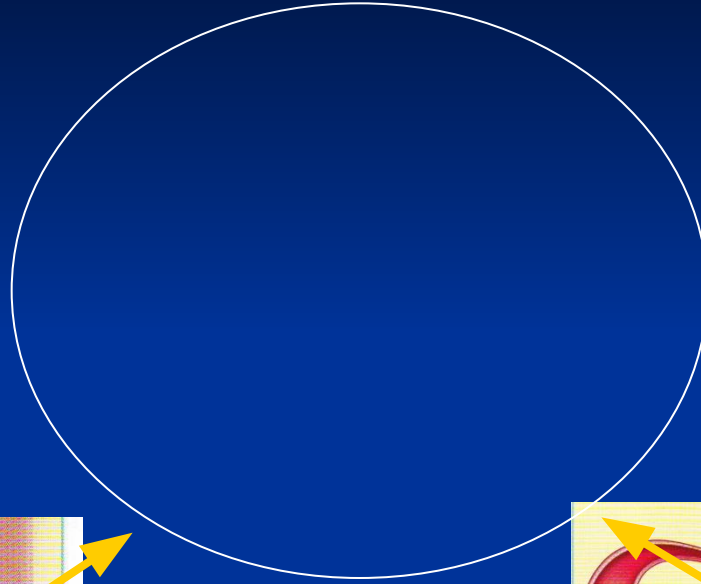
■ Эндогенді инфекция:

- ✉ Төменгі жыныс жолдарында орналасқан инфекцияның жоғары өрлеуі
- ✉ Микробты ошақтардан метастатикалық жолмен енуі (гематогенді, лимфогенді)

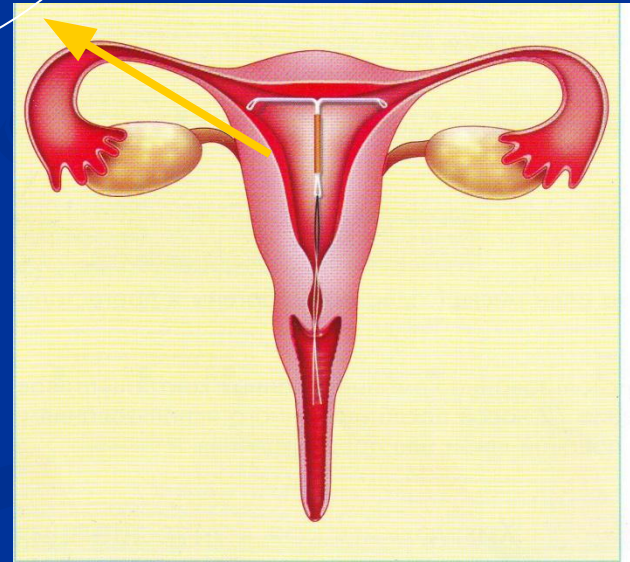
БЖІСА – ң қазіргі кезеңдегі ағым ерекшеліктері

- Қазіргі кезеңде босану бөлімшелерінде *эндогенді инфекция мен контактты жұғу жолдары орын алады*
- Ауалы – тамшылы жолдармен жұғатын инфекцияның көздері *шартты – патогенді флораның тасымалдаушысы*, көп жағдайларда стафилококктың госпитальдық штаммы болып табылады.
- Эндогенді инфекция кезіндегі аурудың дамуы босану азымының асқынуы мен жүктілік кезіндегі *иммунитеттің төмендеуіне байланысты*

Иммунитеттің төмендеуі

Асқынған босану

ЖІС

С.В.Сазонов - Бартельс бойынша жіктелуі:

1 саты - инфекция жыныс жолдарының ішкі беткейімен шектеледі (босану жолдары) – және **босану жолдарынан тыс таралмайды (жатыр, қынап):**

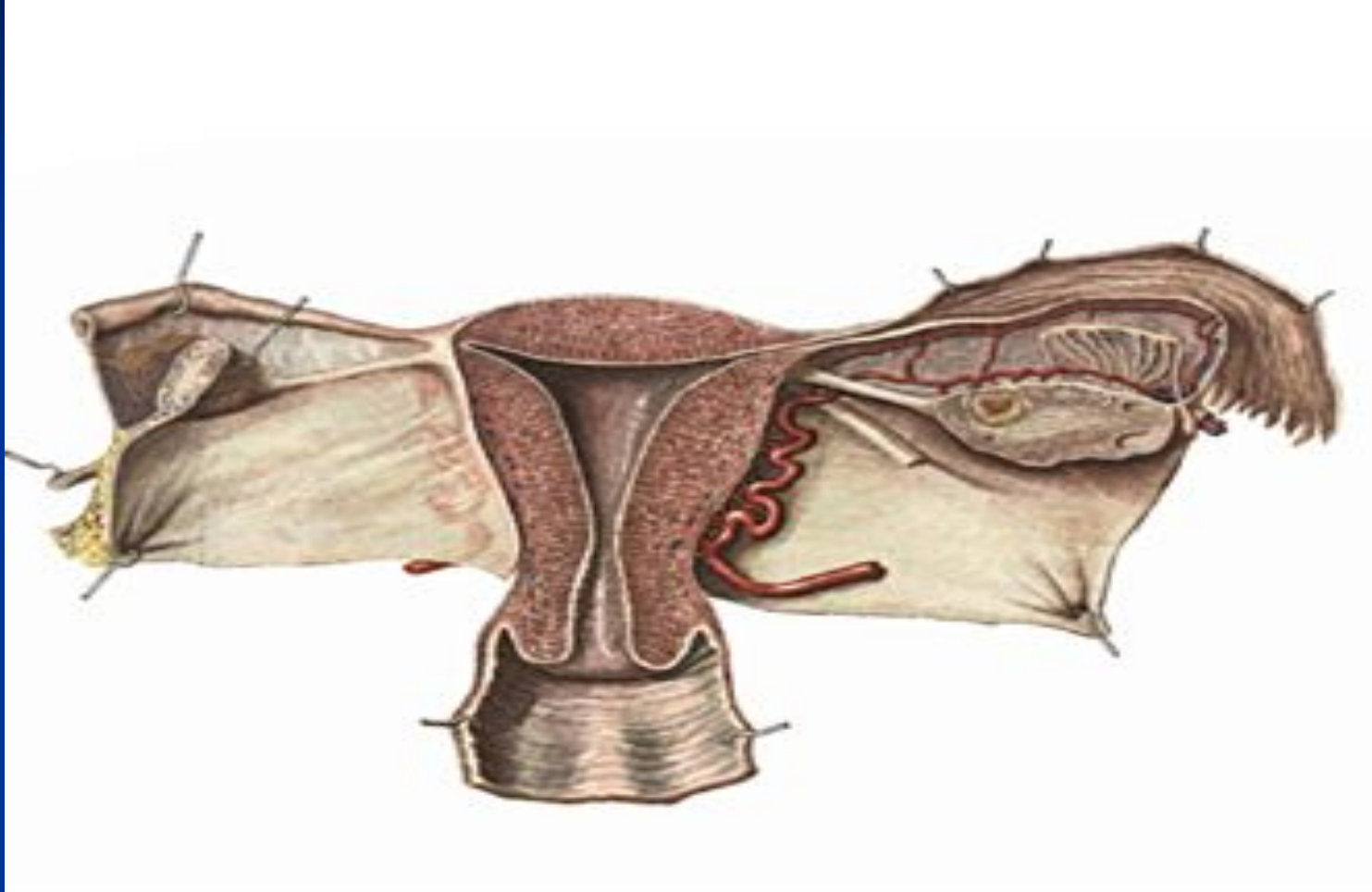
- аралықтың, қынаптың, жатыр мойнының босанғаннан кейінгі жаралары
- босанғаннан кейінгі эндометрит

С.В.Сазонов - Бартельс бойынша жіктелуі:

2 саты - инфекция босану жолдарынан тыс таралады, бірақ кіші жамбас қуысынан аспайды:

- эндомиометрит,
- сальпингит, сальпингоофорит,
- параметрит,
- кіші жамбас көктамырларының тромбофлебиті,
- пельвиоперитонит.

2 саты - инфекция босану жолдарынан тыс таралады, бірақ кіші жамбас қуысынан аспайды:

С.В.Сазонов - Бартельс бойынша жіктелуі:

**3 саты – инфекция кіші жамбастан тыс
ішастарға дейін таралады :**

- **перитонит**
- **үдемелі тромбофлебит**
- **септикалық шок.**

С.В.Сазонов - Бартельс бойынша жіктелуі:

**4 саты – септикалық инфекцияның
генерализацияланған формасы:**

- **сепсис метастазсыз (септикопиемия).**
- **сепсис метастазбен (септицемия).**

1 - саты Босанғаннан кейінгі жара (*ulcus puerperale*)

- Аралықтың жыртылуы, қынап пен жатыр мойнының сызаттары мен тілімдерінің инфекциялануы нәтижесінде дамиды

- *Клиникасы:*

- 📌 интоксикацияның жалпы симптомдары:
- 📌 дене қызуының көтерілуі, пульстің жиілеуі
- 📌 жергілікті белгілері: аралық пен қынап аймағындағы ауру сезімі.

Status localis: зақымдалған аймақ лас - сұр жабындымен жабылған, айналасындағы тіндер гиперемияланған, ісінген.

1 - саты

Босанғаннан кейінгі жараның емі

- 📌 Интоксикация кезінде антибактериалды және инфузиялық терапия жүргізеді
- 📌 Жараның қабыну инфильтратын тіліп, бөлінділердің еркін ағуына жағдай жасау керек
- 📌 Іріндеген кезде дренаждап, антисептиктермен жуу керек
- 📌 жараға ірің сіңіп, некроздалғанда, некроздалған тіндерді кесіп алып тастау керек

1 - саты

Босанғаннан кейінгі эндометрит (endometritis)

- жатырдың шыршышты қабатының қабынуы

■ Жеңіл түрі:

- ☒ Салыстырмалы түрде кеш басталуы (босанғаннан кейін 5-12 тәулік)
- ☒ дене қызуының $38-38,5^{\circ}\text{C}$ – қа дейін жоғарылауы
- ☒ Жалпы жағдайы айтарлықтай өзгермейді
- ☒ Жатыр сәл ұлғаяды, лохиялардың сипаты ұзақ уақытқа дейін қан аралас болады
- ☒ ЖҚА: ЭТЖ жоғарылауы (30-35 мм/сағ), лейкоцитоз $9-12 \cdot 10^9/\text{л}$, лейкоцитарлық формуланың шамалы солға жылжуы.

Босанғаннан кейінгі эндометрит

■ Ауыр түрі

- 📌 Босанғаннан кейін 2-3 тәулікте дамиды
- 📌 дене қызуының $38-39^{\circ}\text{C}$ – қа дейін жоғарылауы
- 📌 Жатыр ауру сезімді, лохиялар ірің араласқан, жағымсыз иісті
- 📌 Жалпы жағдайы өзгереді: тахикардия, қалтырау, әлсіздік, басының ауруы
- 📌 ЖҚА: гемоглобин деңгейінің төмендеуі, ЭТЖ жоғарылауы (50-60 мм/сағ), лейкоцитоз $12 \cdot 10^9/\text{л}$ жоғары, лейкоцитарлық формуланың айқын солға жылжуы

БКІСА 2 - сатысы:

- **Эндомиометрит (endometriosis) – инфекция, қабынған эндометрийден қан тамырлары және лимфагенді жолдары арқылы өтіп, миометрийдің терең орналасқан қабаттарына дейін зақымдайды.**

БКІСА 2 - сатысы:

- Сальпингит (salpingit) – жатыр түтіктерінің қабынуы
- Сальпингоофорит немесе аднексит (salpingoophoritis, adnexitis) – жатыр қосалқыларының немесе босанғаннан кейінгі аналық бездері мен түтіктердің қабынуы.

Сальпингофорит немесе аднексит

Қан тамырларының
кеңеюі

→ Шырышты
қабатының
ісінуі

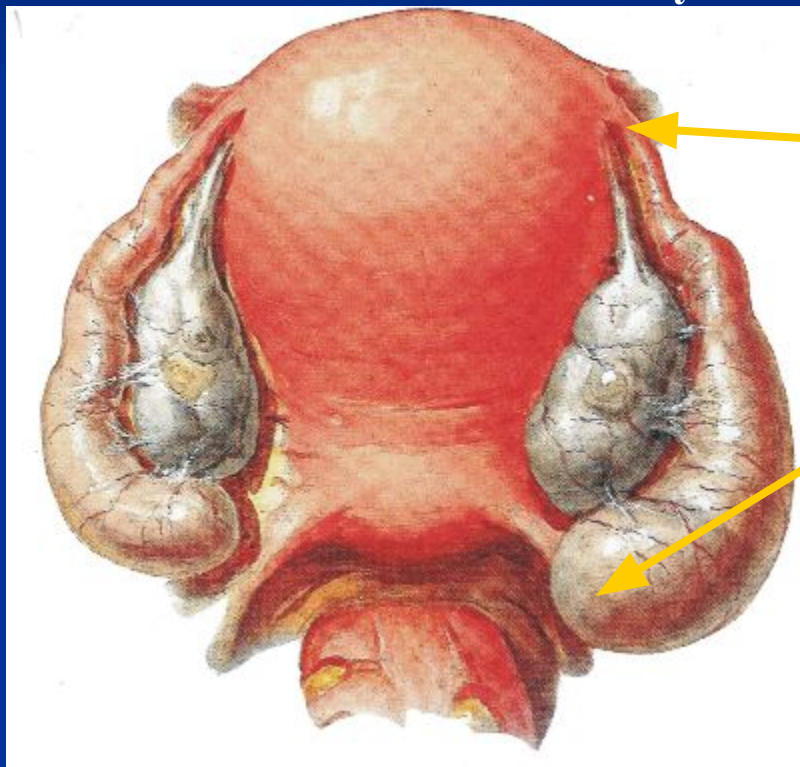
→ Түтіктің кемеріне
шығуы

Түтіктердің интерстициальды
және
ампулярлы бөліктерінің қосылуы

Гидро-
сальпинкс

Пио-
сальпинкс

БКІСА 2 - сатысы:

- **Параметрит (parametritis)** – жатыр маңындағы клетчаткалардың қабынуы. Инфекция жатыр мойны және қынаптың жыртылулары арқылы клетчатқаға енеді.
- **Параметрит** – көбіне бір жақтық, сирек жағдайда екі жақтық болады.

БКІСА 2 - сатысы:

- **Кіші жамбас веналарының тромбофлебиті (trombophlebitis puerperalis) – вена қуысын бітеп, қанайналысың бұзылысына әкелетін, тромбтың түзілуімен сипатталатын вена қабырғаларының қабынуы**

БКІСА 2 - сатысы:

- **Пельвиоперитонит (pelveoperitonitis) – кіші жамбас ішпердесінің қабынуы.**
- **Босанғаннан кейінгі пельвиоперитонит септикалық немесе создық инфекцияға байланысты дамиды.**

БКІСА – ң 2 - сатысын емдеу принциптері

- Антибактериальды терапия
- Инфузионды - трансфузионды терапия
- Иммунотерапия
- Десенсибилиздеуші терапия
- Жалпы күшейтетін терапия

БКІСА 3 - сатысы: акушерлік перитонит (0,3-1,5%)

Ішперденің инфекциялану механизмы

(В.Н.Серов, 1984 ж.):

- 1. Кесар тілігі кезіндегі ішперденің инфекциялануы нәтижесінде (хорионамнионит) – «ерте» перитонит (30%);**
- 2. Кесар тілігінен кейінгі (парез нәтижесінде) бактерия мен токсиндерге ішек қабырғаларының өткізгіштігі жоғарылайды (15%);**
- 3. Жатырдағы тігісінің тұрақсыздығы (55%)**

Акушерлік перитонит

4,6 – 7% жиілікте кездеседі,
летальдылығы
20 – 35%.

Қоздырғыштары:

- Ішек таяқшасы
- Көкірің таяқшасы
- вульгарлы протей
- стафилококк

Акушерлік перитонит

Себептері:

- хориоамнионит
- эндометрит
- тігістің мардымсыздығы
- жатыр қосалқыларының іріңді қабынуы
- ішек өткізгіштігінің бұзылыстары

Ақушерлік перитонит

- РЕАКТИВТІ ФАЗА
- ТОКСИКАЛЫҚ ФАЗА
- ТЕРМИНАЛЬДЫ ФАЗА

Акушерлік перитонит

РЕАКТИВТІ ФАЗА сипатталады:

- дене қызуының 38°C – қа дейін жоғарылауы,
- кезекті қалтыраулар,
- тахикардия (120-130 рет/мин),
- ішек парезі,
- құрсақ қуысында аздаған сұйықтық анықталады,
- құрсақтың тітіркену симптомы оң болады.

Бұл фазаның ұзақтығы **48-72** сағатқа созылады.

ПЕРИТОНИТ

ТОКСИКАЛЫҚ ФАЗАСЫ интоксикацияның өсуімен сипатталады:

- әлсіз жиі пульс (140-150 рет/мин),
- АҚҚ төмендеуі,
- септикалық шок дамуы мүмкін,
- айқын ішек парезі,
- жүрек айну, құсу,
- ендігу белгілері өседі,
- аз уақыта қозу пайда болады, сонан соң адинамия дамиды, ес түсінің айқын кідіруі анықталады,
- олиго-анурия.

Бұл кезең қысқа уақыт аралығында кездеседі, 1 тәулікке дейін (6-12 сағат).

ПЕРИТОНИТ

ТЕРМИНАЛЬДЫ ФАЗАСЫ :

- адинамия айқын болады,
- ақыл есінің кідіру,
- ішектің толық парезі,
- полиағзалық жетіспеушілік, әсіресе жүрек – қан тамыр жүйесінің, тыныс алу жүйесінің, бүйрек және бүйрек үсті безінің жетіспеушілігі.

Кесар тілігінен кейінгі перитониттің клиникасы мен емі

	«Ерте» перитонит	Ішектердің парезі фонында	Жатырдағы тігістің тұрақсыздығы
Даму уақыты	1 - 2 тәулік	3 - 4 тәулік	4 - 9 тәулік
Тән клиникалық симптом	интоксикация	ішек парезі	жергілікті симптоматика
Консервативті терапия	12 - 24 сағат	3 - 4 сағат	-
Жүргізілген консервативті терапиядан әсер болмағаннан кейінгі операция	Қынап пен алдыңғы ішперде қабырғасы арқылы құрсақ қуысын дренаждау, жатырды түтіктерімен бірге экстирпация жасау		

СЕПТИКАЛЫҚ ШОК

- Науқастың жағдайы өте ауыр, есінің кідіруі, адинамия;
- Бірден гипертермия, дене қызуының $39-40^{\circ}\text{C}$ – қа дейін жоғарылауы, айқын тахикардия (140-150 рет/мин) жылы фазасы;
- Қан тамырлар тонусының бірден төмендеуі – айқын гипотония;
- Полиағзалық жетіспеушілік, ми қан айналымының бұзылысы, жедел бүйрек және бауыр жетіспеушіліктері, жүрек – қан тамыр және тыныс алу жүйесінің жетіспеушілігі;
- АҚҚ одан ары төмендеуі байқалады, суық жабысқақ тер, петехиальды қанталаулар, олиго-анурия, тері жамылғыларының боғылт болуы (суық фазасы).

КЕСАР ТІЛІГІНЕН KEЙІНГІ ПЕРИТОНИТТІҢ консервативті емі:

- 2-3 препараттармен бірге антибактериальды терапия;
  - Инфузионды - трансфузионды терапия;
  - Иммунотерапия;
  - Десенсибилиздеуші;
  - Жалпы күшейтуші терапия.
-
- **Мақсаты:** патофизиологиялық компенсацияның бұзылыстары және инфекция, интоксикациямен күресу

КЕСАР ТІЛІГІНЕН KEЙІНГІ ПЕРИТОНИТТІҢ емi

Жүргізілген
консервативті
терапиядан әсер
болмаса
оперативті емдеу

Түтіктерімен бірге жатырдың
экстирпациясы, алдыңғы
құрсақ қабырғасы және қынап
арқылы құрсақ қуысына
дренаж қою

Тромбофлебиттер

- **Беткей** тромбофлебиттер тері асты көктамырларының кеңеюі нәтижесінде дамиды.
- **Терең** тромбофлебиттер:

Метротромбофлебит

- Метротромбофлебит - эндометриттің фонында дамиды.

- *Клиникасы:*

- жоғары температура

- қалтырау

- тахикардия

- жатырдың субинволюциясы

- Жатыр қуысынан аздаған қанды бөлінділердің болуы.

Жамбас қантамырларының тромбофлебиті

■ Клиникасы:

- 📌 Дене қызуының жоғарылауы
- 📌 Пульстің жиілеуі
- 📌 Жатыр аймағындағы ауру сезімі
- 📌 құсу (ішастардың тітіркенуіне байланысты)
- 📌 Жатырдың бүйір жағындағы веналар, иреленделген тығыз бау түрінде сезіледі, («жауыннан кейінгі құрттар»), кешірек – ауру сезімді инфильтрат түрінде сезіледі.

**БЖІСА 4 сатысы -
септикалық инфекцияның
генерализацияланған формасы :**

- Септицемия
- Септикопиемия

БКІСА 4 сатысы - септикалық инфекцияның генерализацияланған формасы

- **Септицемия** дегеніміз қантамырлар ағысы мен барлық организмде бактериялар мен оның токсиндерінің болуы.

БКІСА 4 сатысы - септикалық инфекцияның генерализацияланған формасы- септицемия

- **науқастың жағдайы ауыр**
- **теріде полиморфты бөртпелердің болуы**
- **жоғары температура**
- **тахикардия минутына 120-140 рет**
- **бауыр мен көкбауырдың ұлғаюы**
- **лейкоформулананың солға жылжуымен
көрінетін лейкоцитоз**
- **Қаннан қоздырғышты анықтауға болады**

**БКІСА 4 сатысы -
септикалық инфекцияның
генерализацияланған формасы:**

- **Септикопиемия дегеніміз – мүшелер мен тіндерде ірінді ошақтардың түзілуінен пайда болған ауру.**

БКІСА 4 сатысы - септикалық инфекцияның генерализацияланған формасы: септикопиемия

- **аурудың ағымы созылыңқы**
- **инфекция тромбофлебит және көптеген ұсақ септикалық ошақтар түрінде орналасады (өкпеде, бүйректе, бауырда, көкбауырда)**
- **септикалық васкулитер мен эндокардиттер дамиды**
- **қаннан қоздырғыштарды анықтауға болады**

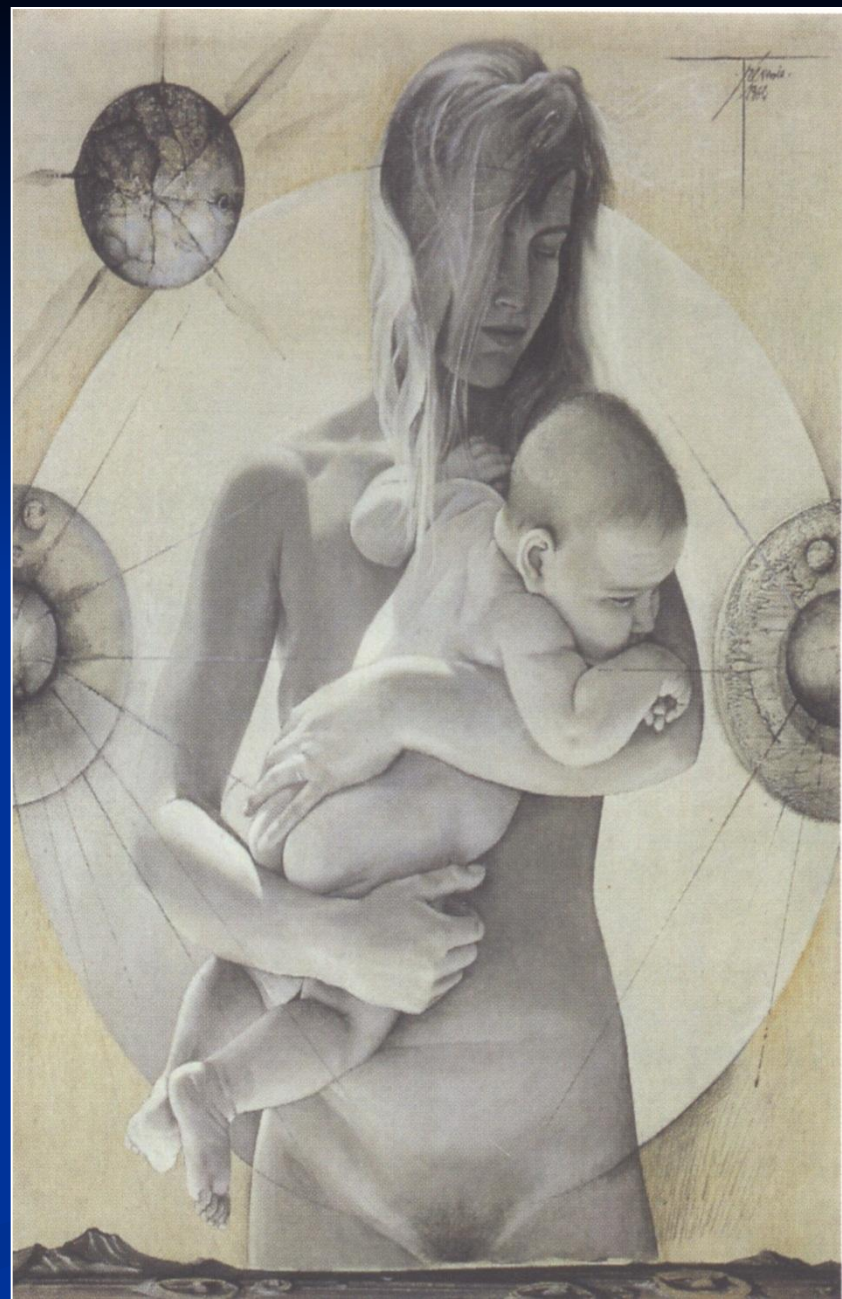
Септикалық инфекцияның генерализацияланған формасының Емі

- Лапаротомия, түтіктерімен бірге жатыр экстирпациясы
  - 2-3 препараттармен бірге антибактериальды терапия терапия;
  - Инфузионды - трансфузионды терапия;
  - Иммунотерапия;
  - Десенсибилиздеуші терапия;
  - Жалпы күшейтуші терапия
- Септикопиемия кезінде –пиемиялық ошақтарды санациялау

Босанғаннан кейінгі іріңді септикалық ауруларды емдеудің жалпы принциптері :

- антибактериальды терапия: ағзаның антибиотикке сезімталдығын анықтап алып, кең спектрлі антибиотиктерді тағайындау;
- дезинтоксикациялық, инфузионды терапия: гиповолемияны болдырмау, гипопротеинемия, организмдегі су - электролитті балансты қалпына келтіру;
- полиағзалық жетіспеушілікпен күресу;
- коагуляциялық, реологиялық бұзылыстарды қалпына келтіру;
- иммунотерапия және ынталандырушы терапия;
- гипоксияға қарсы терапия: оттегі, гипербариялық оттегімен қамтамасыз ету, тыныс жетіспеушілігі кезінде ӨЖВ;
- *Инфекция ошағын дер кезінде жою.*

НАЗАР АУДАРЫП ТЫҢДАҒАНДАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ!